

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор НТУ «ХП»

Євген СОКОЛ

2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування зі спеціальності

D7 «Торгівля»

(шифр та назва спеціальності)

на навчання для здобуття ступеня доктора філософії

за освітньо-науковою програмою

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(назва ОНП)

Схвалено Вченою радою ННІ Економіки,
менеджменту і міжнародного бізнесу,
протокол №3 від «25» березня 2025 р.

Голова Вченої ради ННІ «ЕММБ»

Тарас ДАНЬКО

Харків 2025

АНОТАЦІЯ

Програма складена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, закону України від 06 вересня 2014 р. «Про вищу освіту», постанови КМ України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» зі змінами та наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 «Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році», Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі», правил прийому до аспірантури Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» наказ № 93 ОД від 19 березня 2025 року.

Програму складають в обсязі програми вищої освіти другого рівня (магістра) здобуття вищої освіти з відповідної спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля».

Вимоги до рівня підготовки вступників. Спеціальність D7 Торгівля передбачає підготовку фахівців у сфері товарознавства, економіки та управління комерційною діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері торгівлі та у біржовій діяльності. Вони *повинні знати* чинні стандарти якості, а також володіти методами експертизи різних груп сировини, матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції; відстежувати якість і безпеку товарів, і тим самим стояти на захисті інтересів як споживачів, так і виробників, яким не байдужим є їхній імідж; орієнтуватися у особливостях виробництва та якісних параметрах широкої номенклатури та асортиментних груп товарів. Окрім цього сучасні спеціалісти *повинні володіти навиками* наукових досліджень та готові до організації та ефективного провадження власної справи, розроблення бізнес-проектів і бізнес-планів, генерування стартапів, ведення підприємницької діяльності з використанням як традиційних, так і новітніх методів торгівлі (зокрема, інтернет-трейдинг, електронна комерція, онлайн та офлайн рітейл) та до роботи на платформах фондових, валютних і товарних бірж.

У зв'язку з цим програма іспиту для вступу до аспірантури складається із двох розділів: товарознавство та експертиза продовольчих та непродовольчих товарів; економіка та управління підприємницькою діяльністю у сфері торгівлі. Вони охоплюють такі дисципліни як «теорія товарознавства», «товарознавство продовольчих товарів», «товарознавство непродовольчих товарів», «економіка підприємництва», «економіка торгівлі», «організація торгівлі», «маркетинг», «біржова справа» та ін.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ І ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ

1 Предмет, об'єкти і методологія товарознавства

1.1. Виробництво матеріальних благ як основа життя суспільства. Економічні й неекономічні блага. Натуральне і товарне виробництво, їх сутність та визначення. Форми господарювання: виробництво, обіг, споживання. Результати господарювання: продукція, товари, предмети споживання (вжитку). Дефініція категорії «товар». Систематизація товарів за основними ознаками.

Поняття «товарознавство» та причини його появи. Етапи розвитку товарознавства. Сучасні завдання товарознавства як науки про товари, торгівлю та якість життя. Об'єкт товарознавчої науки (у термінології). Предмет товарознавства. Відмінність предмета від об'єкта товарознавства.

Модель зв'язків товарознавства з блоками споріднених наук. Єдність та відмінність товарознавства і матеріалознавства. Сучасні завдання товарознавства як науки про товари, торгівлю та якість життя.

1.2. Методологія товарознавства: визначення поняття, елементи структури і їх ієрархія. Характеристика елементів методології товарознавства: галузевих понять, визначень, категорій, термінів, методів пізнання, законів, теорій.

Методи пізнання в товарознавстві. Групування методів, їх характеристика і сфери застосування. Органолептичні і лабораторні методи дослідження. Поняття законів та їх застосування у товарознавчих дослідженнях. Теорії товарознавства та їх застосування.

Загальні поняття і роль класифікацій в наукових дослідженнях. Класифікація як метод товарознавства. Класифікації природні і штучні. Елементи наукової класифікації товарів: об'єкт класифікації, мета класифікації, класифікаційна одиниця, класифікаційна ознака. Ознаки класифікації якісні та кількісні, суттєві і несуттєві (акцидентні).

Класифікаційні терміни: розряд або рівень систематики, таксономічний ряд, метод класифікації. Методи класифікації - ієрархічний і фасетний, їх характеристика (сутність) і застосування в товарознавстві. Поняття про глибину і ємність ієрархічних класифікацій. Особливості класифікації продовольчих товарів. Системи класифікації і класифікатори, їх використання у сфері обігу.

1.3. Категорії асортимент, сортамент, сортимент, асорті - визначення і застосування в товарознавстві. Показники та характеристики асортименту

товарів: одиниця товару, вид товару, різновид товару, партія товару, зразок товару, взірць товару, товари повсякденного попиту, товари простого асортименту, широта і повнота асортименту, структура асортименту та її оцінка, оновлення асортименту.

Асортимент товарів виробничий/промисловий і торговий. Асортиментна політика і асортиментні концепції. Керування асортиментом товарів - мета і основні принципи. Методологія формування асортименту окремих груп товарів.

Основи асортиментології: об'єкт, предмет і методи вивчення.

Визначення поняття «кодування товарів». Методи кодування: реєстраційне, класифікаційне, артикуляційне, штрихове, графічне - їх сутність і сфери застосування. Система кодування як основа побудови класифікаторів. Приклади класифікаторів продукції. Штрихове кодування об'єктів. Системи штрихових кодів. Штрихові коди системи EAN, їх структура. Способи перевірки правильності зчитування штрихових кодів.

1.4. Роль стандартизації в підвищенні ефективності народного господарства, технічного рівня та якості продукції. Історичний огляд розвитку метрології та стандартизації.

Основні принципи та функції стандартизації. Основні методи стандартизації. Комплексна та випереджаюча стандартизація. Їх роль у розробленні та виробництві доброякісної продукції. Параметрична стандартизація та її математична база.

Структурні елементи державної системи стандартизації. Організація робіт із стандартизації в Україні. Органи та служби стандартизації. Їх функції. Нормативні документи та вимоги до них. Категорії та види стандартів.

Порядок розроблення, затвердження, державної реєстрації, видання, впровадження, перевірки, перегляду, змін та скасування стандартів. Державний нагляд за додержанням стандартів. Інформаційна база стандартизації.

Значення міжгалузевих систем стандартів у встановленні загальних вимог до якості продукції, до технічної документації, організації виробництва та інших об'єктів міжгалузевого значення.

Значення міжнародного співробітництва в галузі стандартизації для розвитку міжнародних науково-технічних і торговельно-економічних зв'язків. Міжнародні та регіональні організації зі стандартизації, їх структура, напрями діяльності та завдання.

1.5. Метрологія як наука. Основні проблеми метрології. Об'єкти вимірювань. Кількісна та якісна характеристика вимірюваних величин. Одиниці, різновиди, засоби, методи та принципи вимірювань. Похибки вимірювань, класифікація та визначення похибок.

Основний постулат метрології. Впливові фактори, які враховуються під час проведення високоточних вимірювань. Виключення впливових факторів. Оброблення результатів декількох серій вимірювань. Забезпечення єдності вимірювань. Законодавча метрологія – правова основа забезпечення єдності вимірювань. Еталони одиниць фізичних величин. Основні види метрологічної діяльності. Функції державної та відомчої метрологічних служб. Види державного метрологічного контролю. Відповідальність за порушення правил законодавчої метрології.

Сертифікація продукції в системі УкрСЕПРО. Порядок проведення сертифікації продукції. Порядок визнання в Україні результатів сертифікації імпоротної продукції.

Органи сертифікації в системі УкрСЕПРО. Випробувальна лабораторія в системі УкрСЕПРО. Атестація виробництва в системі УкрСЕПРО.

1.6. Соціально-економічні аспекти якості продукції. Зародження елементів управління якістю товарів на основі розвитку та впровадження стандартизації. Розроблення і розвиток методів оцінки якості продукції на різних етапах виробництва. Структура комплексної системи управління якістю продукції.

Загальна характеристика стандартів ISO серії 9000: ДСТУ ISO 90000-2001; ДСТУ ISO 9001-2001. ДСТУ ISO 9004-2001. Впровадження в країні сімейства ДСТУ ISO серії 9000.

Організаційна структура і документація системи якості. Сучасна філософія управління якістю. Основні принципи управління якістю продукції. Переваги процесного підходу до створення та реалізації систем управління якістю.

1.7. Методологічні основи наукового пізнання та творчості.

Вибір проблеми наукового дослідження та етапи науково-дослідної роботи: вибір джерел інформації та їх аналітичне опрацювання, розроблення робочої гіпотези, обґрунтування актуальності проблеми, наукової новизни і практичної значущості наукових досліджень, складання плану товарознавчих досліджень. Вибір і апробація методів: експериментальних, теоретичних і емпіричних досліджень. Аналіз зібраної інформації та обговорення отриманих результатів.

Пошук, накопичення та оброблення інформації. Наукові документи та видання. Інформаційно-пошукові системи. Науково-технічна патентна інформація.

Міжнародне наукове співробітництво в рамках реалізації принципів і завдань Болонського процесу. Розроблення наукових проектів для участі в міжнародних конкурсах.

Використання математико-статистичних методів досліджень. Ймовірно-статистичні методи.

Моделювання в наукових дослідженнях. Методологічне забезпечення експериментальних досліджень. Впровадження та ефективність наукових досліджень. Ефективність та критерії оцінки наукової роботи.

2 Товарознавство продовольчих товарів

2.1. Початкові відомості про продукти. Природні ресурси та предмети людської праці, що здатні задовольняти біологічні потреби людини.

Розподіл праці в процесі виробництва предметів споживання і зародження їх обміну та торгівлі ними. Поняття про економічний цикл «виробництво – обмін – споживання». Набуття у сфері обміну продуктами природи і предметами людської праці товарної форми. Поява потреб у знаннях про товари і зародження науки про товари – товарознавства.

Історія зародження, становлення та розвитку товарознавства. Зв'язок товарознавства з суміжними науками. Сучасні завдання товарознавства.

2.2. Суть потреб у товарах. Класифікація потреб: за походженням, сферою життєдіяльності, за об'єктом спрямованості, за ознакою кількісної визначеності. Ієрархічна система потреб і взаємозв'язок між ними. Чинники формування потреб. Методологія визначення потреб населення в товарах регіону і країни.

Способи задоволення потреб і типи споживання. Типологія споживачів та їх характеристика. Тенденції розвитку споживачів і товарних ринків щодо потреб у товарах і послугах.

Потреби людини у продовольчих товарах (їжі) у процесі життєдіяльності організму людини (енергетична, пластична, імунно-регуляторна, біорегуляторна, пристосувально-регуляторна, мотиваційно-сигнальна тощо). Характеристика різних концепцій харчування. Принципи визначення фізіологічних потреб людини у поживних речовинах і енергії. Добові фізіологічні норми потреб в основних поживних речовинах та енергії для людини залежно від статі, віку, виду діяльності тощо. Ступінь задоволення потреб населення в харчових продуктах.

2.3. Діалектична взаємодія природи сфер господарювання в умовах товарного виробництва (продукція, товари, предмети споживання). Генезис властивостей об'єктів товарознавства за сферами господарювання. Властивості натуральні, товарні і споживні (ужиткові). Генезис натуральних властивостей, їх класифікація і характеристика. Товарні властивості. Генезис товарних властивостей. Корисність і цінність товарів як властивості першого порядку і предмет товарознавства. Генезис споживних властивостей. Трансформація товарних властивостей і їх носіїв у предмети споживання і блага.

Класифікація споживних властивостей. Соціокультурні властивості. Властивості утилітарні і естетичні. Характеристика наведених угруповань. Споживні властивості 2-го порядку, їх змістова (інтенціональна) характеристика, показники і характеристики оцінювання.

2.4. Характеристика споживних властивостей харчових продуктів: харчова цінність, енергетична цінність, біологічна цінність, фізіологічна цінність, засвоюваність, нешкідливість, доброякісність, здатність зберігання тощо. Харчові продукти як фізико-хімічна або біологічна система. Вплив неорганічних речовин на формування і збереженість споживних властивостей продуктів.

Вплив органічних сполук на формування і збереженість споживних властивостей харчових продуктів. Будова, властивості, класифікація вуглеводів, ліпідів, азотовмісних сполук (у т.ч. білків), вітамінів, ферментних кислот, барвних і ароматичних речовин. їх вміст у харчових продуктах, значення для органолептичних властивостей, енергетичної і біологічної цінності, здатності до зберігання продовольчих товарів тощо.

Фізичні властивості товарів. Значення фізичних властивостей для формування споживних властивостей і зберігання харчових продуктів.

2.5. Поняття «якість» і «безпека» товарів. Основні поняття щодо управління якістю продукції. Поняття доброякісності і недоброякісності об'єктів товарознавства. Ієрархія категорії «властивість - показник - характеристика товару». Модель Кано та групування властивостей, показників і характеристик товарів на обов'язкові (необхідні), очікувані й захоплюючі.

Категорії доброякісності та сорти або гатунки товарів. Ступінь доброякісності та споживна вартість товару, їхній взаємозв'язок. Значення підвищення якості товарів для задоволення потреб споживачів і підвищення економічної ефективності виробництва і збуту, конкурентоспроможності товарів.

Методи дослідження і оцінювання якості товарів з використанням об'єктивних, евристичних способів оцінювання. Поняття про кваліметрію і квалілогію. Визначення понять та застосування в товарознавстві.

Взаємозв'язок понять «конкурентоспроможність» і «якість» товарів. Системний підхід до управління якістю товарів: ретроспективний огляд і проблеми застосування на вітчизняних підприємствах.

Управління якістю товарів у процесі їхнього життєвого циклу з метою наближення їх до вимог міжнародних стандартів серії ISO 9000.

2.6. Теоретичні основи товароруху товарів у сфері обігу. Системні властивості товароруху, підсистеми товароруху. Фактори зовнішнього середовища, їхній вплив на споживні властивості товару і на економічну

ефективність комерційної операції з товаром.

Процеси, що відбуваються в товарах під час товароруку та шлях до зменшення втрат маси і якості товарів, підвищення ефективності праці торговельних організацій.

Оптимальні умови і режими збереження якісних показників окремих груп товарів. Класифікація товарів за здатністю до зберігання. Транспортування товарів, умови транспортування. Фактори впливу на якість і кількість товару: кліматичної зони, місцевого мікроклімату, температури, вологості повітря, опромінення, руху, тиску повітря, опадів. Системи транспортування товарів і їхня економічна ефективність у взаємозв'язку з властивостями товарів і планування комерційних операцій. Внутрішні процеси, що відбуваються в товарах, їх взаємозв'язок із зовнішніми факторами є причиною зниження якості та маси товарів у період товароруку.

Природні втрати, причини їхнього виникнення. Класифікація і нормування втрат залежно від підсистеми товароруку та інших факторів.

Значення тари і пакувальних матеріалів для збереження якості й кількості товарів. Класифікація тари і пакувальних матеріалів. Шляхи зниження втрат і підвищення економічної ефективності проведення комерційних операцій, захисту навколишнього середовища і збереження ресурсів держави.

2.7. Консервування харчових продуктів і сировини. Наукові принципи збереження якості харчових продуктів та непродовольчих товарів. Класифікація, методів консервування харчових продуктів: біоз, абіоз, ценоанабіоз, анабіоз. Порівняльна характеристика харчової, біологічної цінності та безпеки харчових продуктів, консервованих різними способами: пастеризацією, стерилізацією, заморожуванням, охолодженням, сушінням, ферментацією, коптінням та ін. Нове в технології консервування і зберігання товарів.

2.8. Предмет і завдання харчової мікробіології, взаємозв'язок і товарознавством харчових продуктів та іншими науковими дисциплінами.

Загальна характеристика груп мікроорганізмів, що мають значення в харчовій промисловості. Роль мікроорганізмів у технології виробництва харчових продуктів, у формуванні якості та специфічних властивостей продуктів. Важливіші біохімічні процеси, збудниками яких є мікроорганізми.

Використання ферментних препаратів мікробного походження під час виробництва харчових продуктів. Мікроорганізми, які використовуються в промисловості біологічно активних речовин.

Мікробіологічні основи зберігання харчових продуктів. Зниження якості харчових продуктів при транспортуванні та зберіганні в результаті життєдіяльності мікроорганізмів.

Харчові інфекції та отруєння мікробної природи, причини їх виникнення, умови розвитку збудників та профілактичні заходи.

Мікробіологічні методи оцінки якості харчових продуктів. Санітарно-показові мікроорганізми.

2.9. Товарознавство зерноборошняних товарів. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку зерноборошняних товарів України. Принципи класифікації та аналіз структури асортименту зерноборошняних товарів з метою задоволення потреб споживача. Фактори, що впливають на якість та безпечність зерна як основної сировини. Вплив генотипу та факторів зовнішнього середовища на формування якості зернової сировини. Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості зерноборошняних товарів. Якість та технологічні характеристики борошна як сировини для виробництва хліба та макаронних виробів. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на зерноборошняні товари.

Шляхи підвищення біологічної цінності, вдосконалення асортименту хліба та хлібобулочних виробів. Способи і умови зберігання зерноборошняних товарів. Зарубіжний та вітчизняний досвід виробництва, збереження свіжості хлібобулочних виробів, пакування та транспортування зерноборошняних товарів.

Управління асортиментом та якістю зерноборошняних товарів на ринку. Наукові основи формування якості зерноборошняних товарів функціонального призначення, їх асортимент та споживні властивості. Особливості вимог до безпечності та якості зерноборошняних товарів функціонального призначення. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності зерноборошняних товарів на ринку України. Закономірності змін споживних властивостей зерноборошняних товарів в процесі їх виробництва, зберігання, споживання.

2.10. Плодоовочеві товари. Сучасний стан виробництва та споживання плодоовочевих товарів, їх значення у раціональному харчуванні. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на плодоовочеві товари. Характеристика хімічного складу та властивостей поживних речовин плодів і овочів. Вміст поживних речовин та їх вплив на споживні властивості плодів і овочів, їх технологічні властивості та зберігання. Структурно-механічні, теплофізичні, електрофізичні та оптичні властивості плодів і овочів, їх зв'язок з якістю та збереженістю. Взаємозв'язок фізичних і хімічних властивостей плодів та овочів.

Товарознавча, торговельна та ботанічна класифікація плодів та овочів, їх ознаки та призначення. Сутність понять: «помологічний сорт», «ботанічний

сорт», «ампелографічний сорт». Принципи формування товарної якості плодів та овочів, вплив біологічних особливостей на товарну обробку. Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації плодів та овочів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси. Сутність процесів, які відбуваються під час зберігання плодів та овочів: фізичні, біологічні, мікробіологічні, фізіологічні та біохімічні. Заходи щодо зменшення втрат плодів та овочів під час зберігання.

Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості плодовоовочевих товарів. Порівняльна характеристика плодовоовочевої продукції залежно від способу переробки. Способи заморожування, їх вплив на формування споживних властивостей та якості плодів та овочів. Класифікація та асортимент плодовоовочевих консервів. Теоретичні основи та технологія виробництва ферментованих овочів і плодів. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності плодовоовочевих товарів на ринку України.

2.11. Крохмаль, цукор, кондитерські вироби. Стан та перспективи розвитку виробництва та споживання крохмалю і крохмалепродуктів, цукру, меду та кондитерських виробів. Наукові принципи формування якості продукції. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на крохмаль, цукор та кондитерські товари. Аналіз чинників, які формують якість крохмалю та крохмалепродуктів: сировина, технологія виробництва. Класифікація цукру, меду та замінювачів цукру. Загальна характеристика, хімічний склад та харчова цінність цукру. Вплив сировини і технології виробництва на якість цукру. Характеристика нових видів замінювачів цукру та підсолоджуючих речовин, які використовуються вітчизняною та зарубіжною кондитерською промисловістю. Особливості хімічного складу, харчова цінність та безпечність солодких речовин природного та синтетичного походження. Фальсифікація меду та методи її виявлення. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості цукру, меду та замінювачів цукру.

Шляхи формування асортименту, підвищення якості та харчової цінності кондитерських виробів. Характеристика традиційних і нетрадиційних видів сировини, що використовується для виробництва кондитерських виробів. Принципи класифікації кондитерських виробів. Фізико-хімічні та технологічні властивості основної та специфічної сировини для виробництва кондитерських виробів. Чинники, що впливають на якість кондитерських виробів. Сутність процесів драглеутворення, піноутворення та формування споживних властивостей карамелі, цукерок, шоколаду та шоколадних виробів. Порівняльна характеристика асортименту та якості кондитерських виробів вітчизняного та закордонного виробництва. Відмінність борошняних

кондитерських виробів від цукристих та характеристика їх властивостей. Відмінні особливості національних кондитерських виробів різних країн. Тенденції створення кондитерських виробів функціонального призначення. Характеристика асортименту, особливості хімічного складу та харчова цінність кондитерських виробів функціонального призначення, які виробляють в Україні та закордоном.

2.12. Смакові товари. Стан та розвиток виробництва смакових товарів в Україні та в інших країнах світу. Особливості хімічного складу смакових товарів та фізіологічний вплив на організм людини. Принципи, що покладені в основу класифікації смакових товарів.

Основні напрями формування асортименту чаю та кави. Вплив сировини і особливості виробництва на формування якості чаю та кави. Роль хімічних і біохімічних процесів у формуванні якості чаю та кави. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на чай та каву. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності чаю та кави на ринку України. Порівняльна характеристика асортименту та якості чаю і кави, які виробляються в різних країнах світу. Фальсифікація чаю і кави та методи її визначення. Основні відмінності чаєподібних та кавових напоїв залежно від використаної сировини.

Значення прянощів і приправ у харчуванні людини. Класифікація, характеристика асортименту й вимоги до якості прянощів та приправ. Основні ароматичні та смакові речовини прянощів та приправ. Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації прянощів та приправ з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси. Сучасні концепції оптимізації асортименту замінників прянощів та проблеми їх створення.

Стан та перспективи розвитку виробництва та споживання безалкогольних напоїв. Основні напрями формування асортименту безалкогольних напоїв. Фактори, що покладені в основу класифікації безалкогольних напоїв. Вплив сировини та технології виробництва на формування споживних властивостей та якості безалкогольних напоїв. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності безалкогольних напоїв на ринку України. Характеристика традиційної та нетрадиційної сировини яка використовується при виробництві безалкогольних напоїв. Проблеми створення безалкогольних напоїв функціонального призначення. Асортимент безалкогольних напоїв функціонального призначення, що виробляється в Україні та закордоном.

Стан та перспективи розвитку виробництва та споживання слабоалкогольних напоїв. Основні напрями формування асортименту га

підвищення якості пива і медових напоїв. Особливості класифікації слабоалкогольних напоїв. Сутність фізико-хімічних і технологічних процесів, які формують якість слабоалкогольних напоїв. Оцінка якості, сучасні методи контролю. Перспективи розвитку пакування слабоалкогольних напоїв. Зміни якості слабоалкогольних напоїв під час зберігання та товаропросування. Порівняльна характеристика асортименту та якості слабоалкогольних напоїв вітчизняного і закордонного виробництва.

2.13. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку алкогольних товарів України, аналіз структури асортименту алкогольних напоїв. Споживання алкогольних напоїв та вплив їх на здоров'я людини. Основні напрями формування асортименту та якості алкогольних напоїв. Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості лікєро-горілочаних напоїв. Процеси, що відбуваються при утворенні, формуванні, дозріванні, старінні та відмиранні вин. Оцінка якості та система балової оцінки. Фальсифікація алкогольних напоїв та вин і методики її визначення. Характеристика алкогольних напоїв, вин та коньяків різних країн світу. Порівняльна характеристика асортименту та якості алкогольних напоїв, вин та коньяків вітчизняного і закордонного виробництва. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на алкогольні напої.

Сучасний стан виробництва та споживання тютюнових виробів в Україні та в різних країнах світу. Класифікація тютюнової сировини та тютюнових виробів. їх товарознавча характеристика. Тютюновий дим, його склад та фізіологічна дія. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності тютюнових виробів на ринку України. Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації тютюнових виробів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на тютюнові вироби. Порівняльна характеристика асортименту та якості тютюнових виробів вітчизняного і закордонного виробництва.

2.14. Харчові жири. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку жирів товарів України, аналіз структури асортименту жирів товарів з метою задоволення потреб споживача. Значення жирів у харчуванні з урахуванням сучасних вимог раціонального харчування. Механізм окиснення жирів та фактори, що його прискорюють. Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості жирів товарів. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на жири товари. Формування асортименту та якості олій і тваринних топлених жирів у процесі виробництва. Новітні технології оліє-жирового виробництва та способів рафінації.

Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації жирових товарів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси. Ідентифікація, аналіз та контроль мікробіологічних, хімічних та фізичних небезпечних чинників під час виробництва окремих груп жирових товарів. Порівняльна характеристика асортименту та якості традиційних і нових маргаринів вітчизняних і зарубіжних товаровиробників. Сучасні тенденції формування асортименту та якості майонезів. Порівняльна характеристика майонезної продукції вітчизняних і зарубіжних виробників на ринку України.

Ресурсозберігаючі та екотехнології в загальній системі управління якістю жировими товарами. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності жирових товарів на ринку України.

Закономірності змін споживних властивостей жирових товарів в процесі їх виробництва, зберігання, споживання. Екологічні аспекти виробництва, пакування та зберігання жирових товарів. Сучасні концепції оптимізації асортименту, формування безпеки та підвищення якості жирових товарів.

2.15. Молоко та продукти його переробки. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку молока та продуктів його переробки України, аналіз структури асортименту молочних товарів з метою задоволення потреб споживача. Хімічний склад і біологічна цінність молока. Біохімічні та фізико-хімічні процеси, які протікають при зберіганні та обробленні молока. Значення молока та молочних продуктів з позицій сучасних вимог нутриціології. Значення молочнокислих продуктів у харчуванні та їх класифікація. Пробіотики і пребіотики.

Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості сухих та згущених молочних продуктів. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на молоко та продукти його переробки. Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації молочних товарів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси. Ідентифікація, аналіз та контроль мікробіологічних, хімічних та фізичних небезпечних чинників під час виробництва окремих груп молочних товарів.

Фактори формування споживних властивостей та асортименту вершкового масла. Закономірності змін споживних властивостей вершкового масла в процесі його виробництва, зберігання, споживання. Класифікація сирів. Дозрівання – важливіший процес формування споживних властивостей сирів. Чинники інтенсифікації цього процесу.

Ресурсозберігаючі та екотехнології в загальній системі управління якістю молочними товарами. Наукові основи формування якості молочних товарів функціонального призначення. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності молочних товарів на ринку України.

Закономірності змін споживних властивостей молочних товарів в процесі їх виробництва, зберігання, споживання. Екологічні аспекти виробництва, пакування та зберігання молочних товарів. Сучасні концепції оптимізації асортименту, формування безпеки та підвищення якості молочних товарів.

Ринок продуктів для дитячого харчування. Порівняльна характеристика асортименту та якості продукції вітчизняних та зарубіжних товаровиробників.

2.16. Яйце та продукти його переробки. М'ясо та м'ясні вироби. Значення яєць та яєчних товарів у харчуванні. Стан та перспективи виробництва, споживання і торгівлі яєчними товарами. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку м'ясних товарів України, аналіз структури асортименту м'ясних товарів з метою задоволення потреб споживача. Хімічний склад і харчова цінність м'яса та продуктів його переробки в раціональному харчуванні. Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості м'ясних товарів. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на м'ясні товари. Логістичні підходи щодо зберігання, транспортування, реалізації м'ясних товарів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси.

Ідентифікація, аналіз та контроль мікробіологічних, хімічних та фізичних небезпечних чинників під час виробництва окремих груп м'ясних товарів. Методи прогнозування динаміки якості м'ясних товарів під час товароруху. Методи оцінки конкурентоспроможності м'ясних товарів на ринку України. Ресурсозберігаючі та екотехнології в загальній системі управління якістю м'ясними товарами.

Наукові основи формування якості комбінованих харчових продуктів функціонального призначення на основі різних видів м'ясної сировини. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності м'ясних товарів на ринку України. Закономірності змін споживних властивостей м'ясних товарів в процесі їх виробництва, зберігання, споживання. Екологічні аспекти виробництва, пакування та зберігання м'ясних товарів. Сучасні концепції оптимізації асортименту, формування безпеки та підвищення якості м'ясних товарів.

2.17. Риба та продукти її переробки. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку рибних товарів України, аналіз структури асортименту рибних товарів з метою задоволення потреб споживача. Хімічний склад і харчова цінність риби та продуктів її переробки в раціональному харчуванні. Вплив сировини та технології на формування споживних властивостей та якості рибних товарів. Аналіз вимог національної та міжнародної нормативно-правової бази на рибні товари. Логістичні підходи щодо зберігання,

транспортування, реалізації рибних товарів з метою збереження їх споживних властивостей, запобігання втрат маси.

Ідентифікація, аналіз та контроль мікробіологічних, хімічних та фізичних небезпечних чинників під час виробництва окремих груп рибних товарів. Методи прогнозування динаміки якості рибних товарів під час товароруку. Методи оцінки конкурентоспроможності рибних товарів на ринку України. Ресурсозберігаючі та екотехнології в загальній системі управління якістю рибними товарами.

Наукові основи формування якості комбінованих харчових продуктів функціонального призначення на основі різних видів рибної сировини. Критерії та методи ідентифікації, експертизи якості й оцінки конкурентоспроможності рибних товарів на ринку України. Закономірності змін споживних властивостей рибних товарів в процесі їх виробництва, зберігання, споживання. Екологічні аспекти виробництва, пакування та зберігання рибних товарів. Сучасні концепції оптимізації асортименту, формування безпеки та підвищення якості рибних товарів.

3 Товарознавство непродовольчих товарів

3.1. Товарознавство, експертиза та безпека господарських товарів із пластмас. Значення полімерних матеріалів у галузі підвищення ефективності товарного виробництва, їх роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Стан, напрямки та перспективи розвитку виробництва полімерних матеріалів.

Сучасний номенклатурний склад полімерних матеріалів. Наукові принципи технології виробництва синтетичних полімерів. Якісні та кількісні способи визначення складу та ідентифікації полімерів. Зв'язок молекулярної структури й властивостей полімерних матеріалів. Хімічний склад природних та синтетичних полімерів, його вплив на споживчі властивості товарів. Методи дослідження структури та властивостей полімерів.

Старіння й шляхи стабілізації полімерних матеріалів. Засоби модифікації полімерів та регулювання їх властивостями. Сутність процесів очищення, орієнтації, термообробки, затвердіння синтетичних полімерів й вулканізації каучуку. Модифікування природних полімерів.

Склад пластмас, сутність армування, наповнення, пластифікації і інших форм отримання полімерних композитних матеріалів. Характеристика пластифікаторів, наповнювачів та інших компонентів, їх вплив на властивості пластмас.

Наукові підходи щодо систематизації пластмас. Пластмаси на основі полімеризаційних, поліконденсаційних та модифікованих природних полімерів: види, методи отримання, властивості й застосування.

Методи переробки пластмас у плівки, волокна та конструкторні вироби. Сучасні методи дослідження нормованих властивостей пластмас і виробів із них.

3.2. Асортимент господарчих товарів із пластмас: класифікація, групова характеристика, основні тенденції та напрями розвитку й оптимізації.

Полімерні плівкоутворюючі (лакофарбові) матеріали. Механізм плівкоутворення, лакофарбові композиції на основі полімерів. Вимоги до покриття, фактори, які визначають його функціональну придатність і надійність. Асортимент плівкоутворювачів і порівняльна характеристика їх властивостей. Методи дослідження та показники функціональних, ергономічних, естетичних властивостей, безпеки та надійності покриттів. Класифікація матеріалів для виробництва покриттів. Органозоли та пластизоли – склад та способи застосування. Лакофарбові матеріали: оліфи, лаки, фарби та емалі, порівняльна характеристика їх споживчих властивостей, методи застосування.

3.3. Клеї. Суть адгезії та склеювання. Сполуки клеїв, області застосування. Споживчі властивості клеїв та фактори, що їх визначають. Вплив умов формування клейових з'єднань, природи матеріалів, що склеюються, на споживчі властивості клейових з'єднань. Методи випробування та визначення показників споживчих властивостей клеїв і клейових з'єднань.

Класифікація клеїв. Характеристика асортименту і споживчих властивостей клеїв: білкових, ефіроцелюлозних, силікатних, на основі синтетичних полімерних матеріалів та каучуку. Контроль якості та експертиза клеїв.

Догляд за товарами з полімерних матеріалів. Умови зберігання, транспортування та раціонального використання товарів. Шляхи утилізації використаних виробів із полімерних матеріалів.

3.4. Товарознавство, експертиза та безпека силікатних товарів господарського призначення. Сучасні підходи до класифікації неорганічного скла за хімічним складом. Залежність властивостей силікатного скла від складу. Вплив різних елементів періодичної системи на властивості скла. Вплив структурних чинників на властивості скла. Фізико-хімічні властивості, довговічність скла. Старіння і руйнування скла. Методи вимірювання фізичних властивостей скла.

Сутність процесів формування виробів із скла. Вплив основних технологічних операцій на якість виробів. Сучасні методи дослідження споживчих властивостей виробів зі скла різного призначення.

Закономірності формування і розвитку асортименту виробів зі скла. Якість і експертиза посуду зі скла. Нормативні показники безпеки скляних виробів. Контроль та комплексна оцінка якості виробів зі скла.

3.5. Види кераміки, що використовується для побутових керамічних виробів. Керамічні сировинні матеріали: хімічний та мінералогічний склад, властивості і показники. Обґрунтування вибору сировини для керамічних виробів різного призначення.

Виробництво керамічних виробів. Підготовка сировини, одержання керамічних мас, формування, сушіння і глазурування виробів.

Випал порцелянових виробів: температурно-часові режими і фізико-хімічні процеси, які відбуваються під час випалювання. Особливості випалу фаянсу, напівпорцеляни, майоліки та інших видів кераміки. Декорування керамічних виробів, керамічні фарби. Вплив операцій керамічного виробництва на якість продукції.

Закономірності формування і розвитку асортименту керамічних виробів. Якість і експертиза керамічного посуду. Нормативні показники безпеки виробництва керамічних виробів. Контроль та комплексна оцінка якості керамічного посуду.

3.6. Товарознавство, експертиза та безпека продуктів для побутового призначення з металів і сплавів. Сучасні методи визначення фізичних властивостей металів: колір, щільність, температура топлення, теплопровідність, теплового розширення, теплоємність, теплопровідність, магнітні властивості. Вплив механічних і хімічних властивостей металів на споживчі властивості товарів. Технологічні й експлуатаційні властивості металів.

Закономірності формування і розвитку асортименту продукції з металів та сплавів. Якість та експертиза металоконструкції, нормативні показники безпеки. Контроль та комплексна оцінка якості побутових виробів із металів та сплавів.

3.7. Товарознавство, експертиза та безпека меблевих товарів. Особливості структурних параметрів деревних матеріалів і напівфабрикатів. Настільні матеріали на основі полімерів, призначення, властивості, переваги. Обробні матеріали, призначення, вимоги щодо якості, вибір матеріалів, класифікація. Матеріали для підготовки поверхні деревини до фінішу. Матеріали для кінцевого оздоблення меблів. Матеріали для непрозорого оздоблення. Методи оцінки безпеки матеріалів для виробництва меблів.

Виробництво меблів. Підготовка сировини та обробка деталей. Облицьовування поверхні меблевої продукції. З'єднання окремих частин і елементів. Лицьова обробка: прозора (столярна), непрозора (малярна),

комбінована, імітаційна та спеціальна. Покриття лаком, розполірування, полірування і панерелювання поверхні. Відділка лакофарбовими сумішами та непрозорими плівками, текстурованим папером, синтетичним шпоном, декоративною фанерою та декоративно-шаруватим пластиком й шпоном. Оздоблення аерографією, акваграфією, інкрустацією, маркетрі, імітацією, декалькоманією.

Збирання меблів. Особливості виготовлення меблів для сидіння і лежання, зігнуті меблі. Типаж меблів. Меблі столярні: для сидіння, роботи, приготування і прийому їжі, зберігання сукні та білизни, посуду та харчування, книг та інших об'єктів, відпочинку і сну, туалету і культурних комунально-побутових потреб. Дитячі меблі, кухонні, універсально-збірні. Комплекти і гарнітури. Вбудовані меблі. Меблі зігнуті із гнуто-пропіленових та пресованих деталей. Меблі плетені, з металу та з металевим каркасом.

Оцінка рівня якості та експертиза меблевої продукції. Показники якості сировини, обробки та збирання меблів. Показники якості покриття. Якісні характеристики м'яких елементів меблів у торгівлі.

3.8. Товарознавство, експертиза та безпека текстильної продукції. Основні характеристики волокон, що впливають на надійність; утилітарні та естетичні властивості виробів із текстилю. Переваги хімічних волокон відносно природних. Стан, перспективи, проблеми розвитку виробництва хімічних волокон. Модифікація хімічних волокон та її вплив на основні характеристики волокон. Перспективи розвитку сировинної бази текстильної промисловості.

Основні операції прядіння текстильних волокон. Сучасні системи прядіння натуральних волокон та їх вплив на властивості текстильних нитей. Нове в асортименті текстильних нитей.

Показники структури пряжі, їх вплив на структуру і споживчі властивості текстилю, що виробляється. Основні властивості нитей, які впливають на технологічність, формування споживчих властивостей текстильних виробів.

Роль ткацтва у формуванні структури та споживчих властивостей тканин. Основні напрямки науково-технічного прогресу у розвитку ткацького виробництва.

Роль оздоблювальних операцій у формуванні споживчих властивостей тканин. Сучасні методи кольорового оздоблювання тканин. Спеціальні види оздоблення для надання тканинам особливого зовнішнього вигляду. Спеціальні види оздоблювання тканин, що змінюють утилітарні властивості та надійність.

Закономірності формування та розвитку асортименту тканин. Якість та експертиза тканин. Нормативні показники безпеки тканин і сировини для їх виробництва. Контроль та комплексна оцінка якості тканин і сировини.

3.9. Килими і килимові вироби. Особливості їх структури і властивостей. Класифікація килимових виробів. Характеристика асортименту килимів та килимових виробів, напрямки його подальшого розвитку. Оцінка якості, дефекти килимів і килимових виробів.

Штучне хутро. Необхідність та значення виробництва штучного хутра. Переваги та недоліки штучного хутра, напрямки його подальшого розвитку. Оцінка якості.

Неткані текстильні матеріали (НТМ). Переваги їх відповідно до тканин. Особливості структури, споживчих властивостей і призначення НТМ. Класифікація та характеристика асортименту НТМ. Перспективи і проблеми розвитку виробництва НТМ.

3.10. Товарознавство, експертиза та безпека швацьких і трикотажних виробів. Проектування одягу для масового виробництва. Етапи та завдання. Організація роботи з проектування одягу. Значення проектування у забезпеченні естетичної цінності виробу, відповідності розмірних характеристик людському тілу і високої якості посадки виробу на фігуру. Нове у організації проектування. Етапи та методи моделювання одягу. Елементи моделювання і їх використання під час розробки моделі. Фактори що враховуються при моделюванні для масового виробництва. Конструювання одягу. Поняття про конструювання та конструкцію. Вихідні дані для проектування одягу. Вимоги до конструкції і шляхи її забезпечення. Етапи та методи конструювання одягу.

Виготовлення швацьких виробів. Загальна оцінка стану, проблем та тенденцій розвитку етапу шиття одягу. Вимоги до процесу виготовлення. Специфіка вимог автоматизованого виробництва одягу і їх зв'язок із забезпеченням якості. Заготівельні та монтажні операції. Засоби з'єднання деталей та частин одягу, фактори їх застосування. Обладнання.

3.11. Трикотажне полотно. Особливості структури трикотажу. Порівняльна характеристика властивостей тканин і трикотажних полотен. Основи виробництва трикотажу. Принципи та методи петлеутворення. Вплив типу і класу машини на властивості трикотажного полотна.

Показники структури трикотажу та їх роль у формуванні властивостей полотен та виробів. Класифікація та характеристика відмітних властивостей трикотажних тканин. Особливості їх урахування у створенні та споживанні трикотажних виробів.

Особливості моделювання одягу з трикотажу. Відмінності у моделюванні одягу з тканин. Включення у процес моделювання розробки моделі. Урахування особливостей властивостей трикотажу при розробці моделей. Особливості конструювання трикотажних виробів. Урахування властивостей

полотна при конструюванні трикотажних виробів. Відмінності у технічному опису на трикотажні вироби. Нове у проектуванні трикотажних виробів.

3.12. Асортимент одягу за розміром, ростом та повнотою (РРПА). Теоретичні основи його будівництва, зміст та призначення. Необхідність та порядок уточнення і перегляду шкал типу, розміру та росту. Розмірна типологія населення для масового виробництва одягу. Закономірності у зміні статури і мірних ознак фігури людей. Стандарти розміру, росту та повноти. Особливості розмірної типології дітей. Типи фігур населення, прийняті для масового виробництва одягу. Нове в розмірній типології для дорослих і дітей. Стан і проблеми з РРПА. Шляхи удосконалення.

Сучасний стан, проблеми та тенденції виробництва й споживання одягу. Загальна оцінка стану та проблем асортименту. Раціональне споживання одягу. Показники раціонального споживання.

Контроль якості швацьких та трикотажних виробів. Види контролю. Сучасні тенденції контролю якості у промисловому та комерційному підприємствах. Класифікація дефектів. Особливості врахування та оцінки дефектів одягу та трикотажу. Правила прийому за якістю одягу у торгівлі. Сертифікація одягу. Оцінка рівня якості та експертиза одягу. Вітчизняний та іноземний досвід. Показники якості.

3.13. Товарознавство, експертиза та безпека шкірно-взуттєвих та хутряних товарів. Загальна характеристика матеріалів для взуття. Основні та допоміжні матеріали. Натуральні шкіри, синтетичні та текстильні взуттєві матеріали. Стан та перспективи розвитку виробництва, удосконалення асортименту та підвищення якості взуттєвих матеріалів. Заходи щодо раціонального використання сировини для виробництва взуттєвих матеріалів і взуття. Вимоги до взуттєвих матеріалів.

Особливості складу, структури та властивостей натуральної шкіри різного призначення. Класифікація, асортимент і показники якості натуральної шкіри. Сучасні напрями у розвитку асортименту та підвищення якості натуральної шкіри. Стандартизація та оцінка якості натуральної шкіри, їх характеристики та вплив на якість. Оцінювання якості шкіри для верху та низу взуття.

3.14. Штучні та синтетичні матеріали. Значення синтетичних матеріалів, у розвитку промисловості, оптимізації асортименту та вирішенні проблеми якості шкіряного взуття. Асортимент, особливості виробництва і споживчі властивості синтетичних взуттєвих матеріалів для низу взуття. Штучні і синтетичні м'які шкіри. Класифікація штучних м'яких шкір. Синтетична м'яка шкіра, особливості виробництва, структура і властивості.

Формування споживчих властивостей шкіряного взуття у процесі проектування і виробництва. Розкрій взуттєвих матеріалів та їх попередня обробка. Збірка заготовок. Декорування деталей. Прикріплення підшов і каблуків. Порівняльний аналіз методів кріплення підшви.

Сучасні фасонно-модельний асортимент шкіряного взуття, напрями його оптимізації.

3.15. Властивості безпеки шкіряного взуття. Значення нешкідливості взуттєвих матеріалів в сучасних умовах виробництва взуття. Стандартизація шкіряного взуття. Дефекти шкіряного взуття, їх класифікація, характеристика та вплив на якість. Контроль, оцінка якості та експертиза шкіряного взуття.

Перспективи розвитку хутряної та овчино-шубної сировинної бази. Особливості споживчих властивостей хутряних та овчино-шубних напівфабрикатів, їх групування. Властивості волосяного покриву, шкіряної тканини і шкури взагалі та їх мінливість. Фактори, що сприяють цій мінливості.

Характеристика асортименту зимових, весняних видів хутра та хутряних напівфабрикатів. Особливості класифікації хутряних товарів за товарними властивостями волосяного покриву, групами, призначенням, видами, статтю, віком, розміром, ростом, матеріалом, фасоном. Специфіка асортименту овчино-хутряних виробів та його характеристика за видами виробів, за статтю та віковим призначенням овчин, що використовуються, оздобленню волосяного покриву та шкіряної тканини.

Контроль, оцінка та експертиза якості виробів з натурального хутра.

РОЗДІЛ II

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ

1. Торгівля як галузь національної економіки та вид економічної діяльності. Історичні передумови виникнення торгівлі. Економічна природа торгівлі, її основні функції. Роль та ефективність торгівлі в національній економіці.

Торгівля як вид підприємницької діяльності. Основні риси підприємництва у торгівлі. Основні функції суб'єктів підприємницької діяльності у торгівлі. Торговельні послуги та торгівля послугами.

2. Основні види та форми торгівлі. Класифікація видів та форм торгівлі: відносно до національного ринку; за ступенем завершення обігу; за рівнем організації; за місцем функціонування; за видом активу, що реалізується.

3. Міжнародна та зовнішня торгівля. Історичні та економічні передумови виникнення міжнародної торгівлі, її соціально-економічна ефективність. Характеристика основних складових зовнішньої торгівлі (експорт, імпорт,

реекспорт, реімпорт) та показників, що визначають її стан. Державне регулювання та основні типи державної політики у галузі зовнішньої торгівлі. Основні та забезпечуючі міжнародні торгові операції. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі та зовнішньої торгівлі України.

4. Оптова торгівля та посередництво. Економічна природа та об'єктивна необхідність оптової торгівлі. Основні функції суб'єктів підприємницької діяльності в оптовій торгівлі. Види і форми оптової торгівлі. Торговельне посередництво. Інфраструктура оптової торгівлі. Класифікація суб'єктів підприємницької діяльності в оптовій торгівлі. Організація торгово-технологічних процесів в оптових торговельних підприємствах. Організатори оптового ринку. Ярмаркова, виставкова та аукціонна торгівля. Сучасний стан та тенденції розвитку оптової торгівлі.

5. Біржова торгівля як важливий інститут ринкової економіки. Відмітні риси біржової торгівлі. Характеристика об'єктів та суб'єктів біржової торгівлі. Фондові, валютні та товарні біржі. Біржа як організаційна форма оптової торгівлі, функції які вона виконує. Основні біржові операції. Угоди з реальним товаром. Ф'ючерсні, опціонні угоди. Хеджування. Місце брокерської фірми у біржовій діяльності. Процедура проведення біржових торгів. Механізм біржових операцій. Біржовий товар. Роль товарних бірж у світовій економіці й основні напрями їх розвитку. Основні економічні показники діяльності товарних бірж. Матеріально-технічна забезпеченість товарних бірж.

6. Роздрібна торгівля, економічна природа, місце у сфері обігу та у системі каналів розподілу. Функції та завдання суб'єктів підприємницької діяльності у роздрібній торгівлі. Класифікація форм та видів роздрібною торгівлі: за місцем здійснення; за формами обслуговування; за товарним асортиментом; за рівнем роздрібних цін; за приналежністю; за рівнем територіальної концентрації торговельної мережі. Сучасні форми організації та тенденції розвитку роздрібною торгівлі. Додаткові торговельні послуги. Організація торгово-технологічних процесів у роздрібному торговельному підприємстві.

7. Типи та види суб'єктів господарювання в торгівлі: підприємства (юридичні особи), підприємці (фізичні особи) та їх об'єднання. Основні організаційні, економічні та юридичні риси суб'єктів підприємницької діяльності. Класифікація суб'єктів підприємницької діяльності у торгівлі: за формами власності; за способом існування і формування статутного капіталу; за приналежністю капіталу та контролем над підприємством; за організаційно-правовою формою створення та існування; за розміром; за технологічною цілісністю і ступенем співпідпорядкованості; за основними торговельними функціями; за широтою асортименту; за часом функціонування; за місцем

функціонування; за видами економічної діяльності. Незалежні торговельні підприємства та торговельні мережі. Основні риси та переваги мережевої організації торгівлі.

8. Зовнішнє середовище функціонування суб'єктів підприємництва у торгівлі. Макро- та мікросередовище. Торгівля як елемент ринкової інфраструктури. Ринок як середовище функціонування суб'єктів підприємницької діяльності та ринкові механізми її регулювання. Ринок як динамічна система, концепція динамічної ринкової рівноваги. Ринкова ціна і фактори її формування на макро- і мікрорівнях. Оцінка та прогнозування ринкового попиту та пропозиції. Особливості конкуренції та конкурентної поведінки суб'єктів підприємництва у сфері торгівлі. Конкурентний статус та конкурентні переваги, визначення конкурентоспроможності та конкурентних переваг підприємств торгівлі.

9. Державне регулювання торговельної діяльності. Основні напрями державної економічної політики: фінансово-кредитної; бюджетно-податкової; антимонопольної; амортизаційної; цінової; інвестиційної тощо. Оподаткування підприємницької діяльності. Напрями державного регулювання соціально-економічної сфери: соціальна політика захисту прав споживачів, політика заробітної плати і доходів населення, політика зайнятості, політика соціального захисту та соціального забезпечення. Основні засоби регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання: державне замовлення, державне завдання; ліцензування, патентування і квотування; сертифікація та стандартизація; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

10. Внутрішнє середовище суб'єктів підприємництва у торгівлі. Основні внутрішні змінні: цілі, структура, завдання, технології, люди. Структурування внутрішнього середовища. Принципи, форми функціонування та особливості внутрішнього економічного механізму підприємств торгівлі. Системна побудова підприємства: виробничо-технічний, організаційний, економічний аспекти структурування. Горизонтальний та вертикальний поділ праці на підприємствах торгівлі. Кооперація та інтеграція діяльності підприємств як структуроутворюючі фактори. Призначення, межі ефективності, переваги та недоліки різних типів організаційних структур.

11. Необхідність та зміст процесу управління торговельним підприємством. Управління функціонуванням і розвитком підприємства. Принципи та типи управління (стратегічне, тактичне, оперативне). Місія й система цілей торговельного підприємства. Основні функції управління:

планування, організація, координування, мотивація, контроль. Характеристика методів та інструментів управління.

Складові процесу ухвалення управлінських рішень. Моделі, технології, методи обґрунтування управлінських рішень. Інструменти обґрунтування управлінських рішень. Обґрунтування рішень в умовах невизначеності.

Виробнича, логістична, соціальна, інформаційна інфраструктура як елементи системи управління підприємством, обґрунтування її окремих складових. Управління інформаційними ресурсами та проектування інформаційної системи підприємства. Стратегічні елементи інформаційних систем. Маркетингова інформаційна система підприємства.

Діалектичний зв'язок процесу та структури управління підприємством. Фактори формування та методи вибору типу організаційної структури управління. Тенденції і перспективні напрямки розвитку організаційних структур управління в підприємствах торгівлі. Організаційні структури та технологія менеджменту: сутність взаємозв'язку.

12. Роздрібний товарооборот як макроекономічний показник та результативний показник діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Сутність, значення та склад. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на обсяг та склад роздрібного товарообороту. Маркетингова та асортиментна політики торговельного підприємства. Вихідні передумови та обґрунтування плану товарообороту роздрібного торговельного підприємства. Характеристика стратегічних орієнтирів та методів планування товарообороту.

13. Оптовий товарооборот: сутність, види, склад. Організація руху товарів. Фактори, що визначають розмір та склад оптового товарообороту. Вихідні передумови та обґрунтування плану товарообороту оптового підприємства (основні етапи та методи).

14. Товарні ресурси: сутність та значення. Товарне забезпечення товарообороту, фактори, що на нього впливають. Товарні запаси: сутність, значення та види. Система факторів, що обумовлюють розмір, склад і швидкість обертання товарних запасів. Закупівельна політика та організація закупівельної діяльності торговельних підприємств. Вихідні передумови та обґрунтування плану товарного забезпечення обороту торговельних підприємств. Управління товарними запасами в торговельних підприємствах.

15. Кадровий потенціал торговельного підприємства, його характеристика. Особливості та принципи організації праці торговельних робітників. Структура й кількісні характеристики стану, руху та складу персоналу торговельного підприємства. Ефективність використання кадрового потенціалу торговельного підприємства. Матеріальне стимулювання праці персоналу

підприємств торгівлі (принципи, системи й форми). Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати.

Принципи та методи управління персоналом. Кадрова політика підприємства. Система планування праці на підприємствах торгівлі.

16. Майновий потенціал торговельного підприємства: поняття та склад. Класифікація майнових цінностей торговельного підприємства. Активи підприємства, їх основні риси. Особливості формування активів суб'єктів підприємницької діяльності у торгівлі.

Необоротні активи: сутність, склад, система оцінки вартості. Процес амортизації. Показники оцінки стану, інтенсивності відновлення та ефективності використання основних засобів у торговельних підприємствах. Фактори, що впливають на ефективність використання основних засобів. Оборотні активи: сутність, склад, особливості руху в торговельній галузі. Ефективність руху оборотних активів: показники оцінки, фактори прискорення оборотності.

Планування потреби суб'єктів підприємницької діяльності в окремих складових активів.

17. Фінансування підприємницької діяльності в торгівлі. Капітал та фінансові ресурси. Класифікація та характеристика джерел фінансування активів. Власний та позиковий капітал, їх переваги та недоліки. Принципи фінансування окремих складових активів торговельних підприємств. Типи політик фінансування активів.

Фінансовий стан суб'єктів підприємницької діяльності. Інформаційне забезпечення та напрями оцінки. Майнове положення, ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість та ділова активність. Кризові явища у фінансовому стані підприємства. Основні ознаки банкрутства.

Оренда, фінансовий лізинг та франчайзинг як особливі форми джерел фінансування в торговельній галузі.

18. Витрати підприємств торгівлі. Сутність й особливості формування витрат у торговельних підприємствах. Трансформаційні, організаційні та трансакційні витрати. Довгострокові та поточні витрати. Класифікація поточних витрат. Фактори, що впливають на розмір та рівень поточних витрат. Обґрунтування планового розміру та рівня поточних витрат у підприємствах торгівлі: мета, вихідна інформація, методи. Особливості планування окремих статей витрат.

19. Доходи та прибуток. Сутність та види доходів підприємств торгівлі. Торговельні надбавки. Особливості ціноутворення в торговельних підприємствах. Податок на додану вартість, акцизний податок та митні платежі. Цінова політика підприємств та фактори, що на неї впливають. Система цінових знижок. Шляхи підвищення доходів підприємств.

Прибуток підприємств торгівлі, джерела формування та напрями використання. Оподаткування доходів та прибутку юридичних та фізичних осіб у торгівлі. Рентабельність як показник ефективності господарювання на рівні суб'єктів торговельного бізнесу. Основи управління формуванням та розподілом прибутку торговельних підприємств.

20. Конкурентоспроможність товару та послуг. Критерії, параметри та показники. Методи оцінки та підвищення в підприємствах торгівлі. Управління якістю як складова операційного менеджменту. Особливості управління якістю товарів та послуг в підприємствах торгівлі. Товарна інноваційна діяльність.

21. Конкурентоспроможність підприємств торгівлі: сутність та система оцінки. Види конкурентних переваг та ключові компетенції, конкурентна позиція та конкурентний статус торговельного підприємства. Етапи та методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Основи управління конкурентоспроможністю торговельних підприємств: процес ний та системний підходи. Принципи, методи та технологія управління.

Ефективність діяльності торговельного підприємства. Різні погляди на сутність поняття. Поняття продуктивність, результативність та оптимальність діяльності торговельного підприємства. Методи, моделі та система показників оцінки ефективності.

22. Розвиток як об'єктивна умова довгострокового існування торговельного підприємства: напрями, види та фактори. Життєвий цикл підприємства. Сучасні моделі розвитку: оргпроекування та реінжиніринг, реорганізація та реструктуризація, аутсорсинг та бенчмаркінг. Джерела розвитку підприємств торгівлі. Інвестиції: сутність, види, ефективність та методи її оцінки. Інноваційний розвиток підприємств торгівлі: сутність та основні напрями.

23. Техніко-економічне та фінансове обґрунтування бізнес-проектів. Бізнес-проекти: сутність та види. Бізнес-план як документ обґрунтування проектів розвитку підприємств торгівлі. Методологія розробки бізнес-плану. Зміст та обґрунтування основних розділів бізнес-плану. Проектування устрою та технологічної планування торговельного підприємства.

24. Маркетинг у торговельній діяльності. Комплекс маркетингу у роздрібній та оптовій торгівлі. Продукт, розподіл, просування у торговому маркетингу. Сегментація та позиціонування, споживча поведінка. Управління продажами. Забезпечення споживчої лояльності. Планування та розробка стратегії продажів. Створення організаційної структури.

25. Суб'єкти торговельної діяльності на фондових та валютних ринках. Ринок цінних паперів. Фондові біржі. Цінні папери як біржовий товар. Види цінних паперів. Первинні та вторинні ринки цінних паперів. Учасники ринку

цінних паперів. Брокерські фірми на ринку цінних паперів. Інвестиційні фонди та компанії як учасники ринку.

Валютний ринок й валютні операції. Валютний ринок. Валютні курси Валютні операції. Механізм укладання угод на валютній біржі.

26. Життєвий цикл торговельного підприємства. Кризи у розвитку підприємства. Діагностика та методи ідентифікації кризових явищ. Типи та основні етапи антикризового управління.

Економічна безпека та небезпека торговельних підприємств. Функціональні складові економічної безпеки. Методичні підходи до оцінки. Стратегія формування належного рівня економічної безпеки підприємства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Жук Ю.Т., Жук В.А., Кисляк Н.К. та ін. Теоретичні основи товарознавства. – К.: НМЦ "Укоопосвіта", 2000. – 336 с.
2. Кириченко Л.С., Мережко Н.В. Основи стандартизації, метрології та управління якістю. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 446 с.
3. Коломієць Т.М., Пригульська Н.В., Романенко О.Л. Експертиза товарів. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 274 с.
4. Мазаракі А.А., Пугачевський Г.Ф. Товарознавство в Україні: Зародження та етапи розвитку //Вісник КНТЕУ. – 2002. – №2. – С. 3-14; 2002. – №4. – С. 3-8; 2003. – №4. – С. 5-12.
5. Мережко Н.В. Сертифікація товарів і послуг. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 298 с.
6. Осієвська В.В. Основи стандартизації, метрології та управління якістю. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 119 с.
7. Стівен Б. Вардеман, ДЖ. Маркус Джоуб. Статистичні методи забезпечення якості. – К : ВЦ КНТЕУ, 2003. – 254 с.
8. Ясинська Н.С. та ін.. Основи товарознавства продтоварів. – К, 2002. – 131с.
9. Титаренко Л.Д. Теоретичні основи товарознавства. К., 2003. – 226 с.
10. Ващенко В.В., Ясинська Н.С. Основи товарознавства продовольчих товарів. – К.: КНТЕУ, 2002. – 131 с.
11. Сирохман І.В., Задорожний І.М., Пономарьов Н.Л. Товарознавство продовольчих товарів. – К.: Лібра, 2005. – 366 с.
12. Сирохман І.В., Завгородня В.М. Товарознавство пакувальних товарів і тари. – К.: ЦНЛ, 2005. – 614 с.
13. Коломієць Т.М. Експертиза товарів. – К.: Вид-во КНТЕУ, 2001. – 274 с.
14. Батутіна А.П., Ємченко І.В. Експертиза товарів. Київ, 2004. – 277 с.

15. Титаренко Л.Д. Ідентифікація та фальсифікація продовольчих товарів. – К.: ЦНЛ, 2006. – 192с.
16. Сертифікація продовольчих товарів. - К.: Вид-во КНТЕУ, 2002.
17. Байдакова Л. І. Товарознавство. Непродовольчі товари: взуттєві і хутряні вироби: Підручник. — К.: Вища школа, 2007. — 183с.
18. Беднарчук М.С. Товарознавство. непродовольчі товари: меблі. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — Львів: «Магнолія 2006», 2013. — 424с.
19. Беднарчук М.С. Товарознавство сировини, матеріалів та засобів виробництва. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2006. — 560с.
20. Власова А.В. Основи товарознавства непродовольчих товарів. Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 208 с.
21. Войнаш Л.Г. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина 1: підручник . — К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. — 532с.
22. Войнаш Л.Г. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина 2: підручник . — К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. — 532с.
23. Зрезарцев М.П. Товарознавство непродовольчих товарів. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 328 с.
24. Зрезарцев М.П. Товарознавство сировини та матеріалів. Навч. пос. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 404с.
25. Кисляк Н.К. Товарознавство господарських товарів: Підручник для студ. товарознав. спец. вищ. навч. закл.. — К.: КНИГА. — 2004. — 448 с.
26. Михайлов В.І. Непродовольчі товари: Підручник / В.І. Михайлов, Т.Г. Глушкова, О.І. Зельніченко. — К.: Книга, 2005. — 556с.
27. Оснач О.Ф. Товарознавство. Промислове обладнання, прилади та інструменти. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. - 304 с.
28. Оснач О.Ф. Товарознавство: навчальний посібник. — Київ: Центр учбової літератури, 2004. — 219с.
29. Радченко Л.О., Товарознавство непродовольчих товарів: Навчальний посібник. — Х.: Світ Книг, 2013. — 943 с.
30. Сирохман І.В. Товарознавство пакувальних матеріалів і тари: Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2005. — 614с.
31. Черняк Л.В. Глушакова Т.Г. Товарознавство. Ювелірні товари та годинники : О.К.Л.. — К.: КНТЕУ, 2014. — 134с.
32. Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України «Про затвердження Правил торгівлі непродовольчими товарами» від 27.05.1996 № 294. — режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0298-96>
33. Товарознавство непродовольчих товарів. — режим доступу: <http://svitohlyad.com.ua/>

34.. Господарський Кодекс України от 16.01.2003, № 436-IV [Текст] : офіц. текст: за станом на 2- січня 2007 р. – Х. : Одіссей, 2007. – 232 с.

35. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (Редакція станом на 09.12.2012... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/322-08>

36. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 03.02.2013... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-VI>

37. Про акціонерні товариства (із змінами) : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI (Редакція станом на 18.01.2013... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

38. Про інвестиційну діяльність (із змінами) : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII (Редакція станом на 06.12.2012... [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

39. Про оплату праці : Закон України від від 24.03.1995 № 108/95-ВР (Редакція станом на 09.12.2012... Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/108/95-вр>

40. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 № 4312-VI (Редакція станом на 01.01.2013... [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/4312-17>

41. Про фінансовий лізинг : Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР (Редакція станом на 16.01.2004... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>

42. Про цінні папери і фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV (Редакція станом на 01.01.2013... [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

43. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування із змінами та доповненнями : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI (Редакція станом на 01.01.2013... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

44. Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів) (із змінами) : Постанова КМУ від 25.12.1996 № 1548 (Редакція станом на 19.12.2012... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : - <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1548-96-п>

45. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки від 06.09.2006 № 290. - [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id

46. Балабанова, Л. В. Цінова політика торговельного підприємства в умовах

маркетингової орієнтації [Текст] : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2008. – 156 с.

47. Витрати: положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

48. Власова Н.О. Економіка торгівлі : навч. посібник з грифом МОН України /Н.О. Власова та ін., за наук. ред. Власової Н.О. - Х.: Світ Книг, 2015 -473 с.

49.Власова, Н.О., Формування ефективної закупівельної політики підприємств роздрібною торгівлі [Текст]: навч. посіб. / Н.О. Власова, Ю.В. Пономарьова. - Харків: ДОД НАУ «ХАІ», 2003. – 144 с.

50. Власова, Н.О. Формування оптимальної структури капіталу у підприємствах роздрібною торгівлі : монографія [Текст] / Н.О. Власова, Л.І. Безгінова. – Харків : ХДУХТ, 2006. – 160 с.

51. Власова, Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібною торгівлі : монографія [Текст] / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Харків: ХДУХТ, 2008. – 259 с.

52. Власова, Н.О. Формування асортиментної політики підприємств роздрібною торгівлі [Текст] : монографія / Власова Н. О. та ін.; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2009. -189 с.

53. Власова, Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі [Текст] : монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смирнова ; – Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. - Х., 2010. – 222 с.

54. Власова, Н.О. Роздрібні торговельні мережі: регіональні фактори розвитку [Текст] : монографія / Н.О. Власова, О.В. Колчкова ; Харківський державний університет харчування та торгівлі. - Х., - 2012. -255 с.

55. Внутрішня торгівля: регіональні аспекти розвитку [Текст] : монографія]/ [за заг. ред. Шубіна, Я. А. Гончарука]. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. – 404 с.

56. Гросул, В. А. Оцінка ефективності функціонування підприємств торгівлі з позицій ключових стейкхолдерів: монографія [Текст] / В. А. Гросул, Н. Е. Аванесова. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 231 с.

57. Корінев, В. Л. Маркетингова цінова політика [Текст] : навч. посіб. / В. Л. Корінев, М. Х. Корецький, О. І. Дацій. – К.: ЦУЛ, 2007.–200 с.

58. Краснокутська, Н. С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія [Текст] : монографія) Краснокутська Н. С. - Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2010. -247 с.

59. Мазаракі, А.А. Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів [Текст] /А.А. Мазаракі та ін.. Під ред. Н.М Ушакової.– К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.

60. Мазаракі, А.А. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку [Текст] : монографія / [Мазаракі А.А., Бланк І.О., Лігоненко Л.О. та ін.]. – К. : КНТЕУ, 2006. – 195 с.

61. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності – Затверджено Наказом Міністерства економіки України 02.03.10 № 226 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME02094.html

62. Оцінка ефективності господарської діяльності підприємств роздрібною торгівлі [Текст] : монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, О.А. Круглова, Н.О. Гайдар - Харків: Вид-во Іванченка І.С. – 2012. - 197 с.

63. Роздрібна, оптова торгівля. Основні поняття, терміни і визначення : Лист Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України № 15-03/29-192 від 17.03.1998 року станом на 27.03.2007 р. [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <<http://uazakon.com/document/spart73 /inx73450.htm>>.

64. Споживчий ринок України: методологія дослідження та регулювання [Текст] : монографія / За ред. Л.О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2007. – 379 с.

65. Теорія та практика торговельного обслуговування [Текст] : навч. посібник / [Апопій В.В., Мішук І.П., Рудницький С.І., Хом'як Ю.М.] ; за ред. В.В. Апопія. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 496 с.

66. Тихонов, С. Податковий кодекс: стисло, довідково, доступно [Текст] / С. Тихонов. – Х.: Фактор, 2012. – 288 с.

67. Трансформаційні процеси в торгівлі України в умовах інтернаціоналізації [Текст] : монографія / [Л.О. Лігоненко, Г.М. Богославець, Г.Л. Піратовський та ін.] ; за ред. Л.О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2009. – 334 с.

68. Формування ефективної системи обслуговування споживачів у підприємствах роздрібною торгівлі [Текст] : монографія / Н.О. Власова, О.А. Круглова, О.С. Шуміло. - Харків : АДВА™, 2011. – 132 с.

69. Формування ефективної цінової політики підприємств торгівлі на продовольчі товари [Текст] : монографія / Власова Н.О., Безгінова Л.І., Гросул В.А. [та ін.];. – Харків : ХДУХТ, 2013. - 376 с.

70. Цінова політика підприємств торгівлі продовольчими товарами : ефективність та формування [Текст] : монографія / Н.О. Власова, Н.М. Смольнякова [та ін.];. – Харків : ХДУХТ, 2013. - 218 с.

71. Чорна, М.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств роздрібною торгівлі: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст] : монографія / М.В. Чорна. – Х.: ХДУХТ, 2010.– 426 с.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

РОЗДІЛ І

1. Виробництво матеріальних благ як основа життя суспільства. Поняття «товарознавство» та причини його появи. Сучасні завдання товарознавства як

науки про товари, торгівлю та якість життя.

2. Методологія товарознавства: визначення поняття, елементи структури і їх ієрархія. Методи пізнання в товарознавстві.

3. Класифікація як метод товарознавства. Класифікаційні терміни та методи класифікації.

4. Категорії асортимент, сортамент, сортимент, асорті. Асортимент товарів виробничий/промисловий і торговий. Основи асортиментології. Кодування товарів.

5. Основні принципи, функції та методи стандартизації. Структурні елементи й організація державної системи стандартизації.

6. Метрологія як наука. Основні проблеми й постулат метрології.

7. Сертифікація продукції в системі УкрСЕПРО.

8. Соціально-економічні аспекти якості продукції. Загальна характеристика стандартів ISO серії 9000: ДСТУ ISO 9000-2001; ДСТУ ISO 9001-2001. ДСТУ ISO 9004-2001. Впровадження в країні сімейства ДСТУ ISO серії 9000. Сучасна філософія та основні принципи управління якістю.

9. Методологічні основи наукового пізнання та творчості.

10. Початкові відомості про продукти. Природні ресурси та предмети людської праці, що здатні задовольняти потреби. Зв'язок товарознавства з суміжними науками. Сучасні завдання товарознавства.

11. Суть потреб у товарах. Класифікація потреб. Методологія визначення потреб населення в товарах регіону і країни.

12. Генезис властивостей об'єктів товарознавства за сферами господарювання. Класифікація споживних властивостей.

13. Характеристика споживних властивостей харчових продуктів.

14. Поняття «якість» і «безпека» товарів. Категорії доброякісності та сорти або ґатунки товарів. Методи дослідження і оцінювання якості товарів з використанням об'єктивних, евристичних способів оцінювання. Поняття про кваліметрію і квалілогію.

15. Фактори зовнішнього середовища, що впливають на споживні властивості товару.

16. Консервування харчових продуктів і сировини. Наукові принципи збереження якості харчових продуктів. і непродовольчих товарів.

17. Предмет і завдання харчової мікробіології, взаємозв'язок і товарознавством харчових продуктів та іншими науковими дисциплінами. Мікробіологічні методи оцінки якості харчових продуктів. Санітарно-показові мікроорганізми.

18. Товарознавство та експертиза зерноборошняних товарів.

19. Товарознавство та експертиза плодовоовочевих товарів.

20. Товарознавство та експертиза крохмалю, цукру, кондитерських виробів.
21. Товарознавство та експертиза смакових товарів.
22. Товарознавство та експертиза алкогольних товарів та тютюнових виробів.
23. Товарознавство та експертиза харчових жирів.
24. Товарознавство та експертиза молока та продуктів його переробки.
25. Товарознавство та експертиза яєць та продуктів їх переробки, а також м'яса та м'ясних виробів.
26. Товарознавство та експертиза риби та продуктів її переробки.
27. Товарознавство, експертиза та безпека господарських товарів із пластмас.
28. Асортимент господарчих товарів із пластмас: класифікація, групова характеристика, основні тенденції та напрями розвитку й оптимізації.
29. Клеї. Класифікація клеїв. Характеристика асортименту і споживчих властивостей клеїв.
30. Товарознавство, експертиза та безпека силікатних товарів господарського призначення. Вироби зі скла.
31. Товарознавство, експертиза та безпека виробів із кераміки.
32. Товарознавство, експертиза та безпека продуктів для побутового призначення з металів і сплавів.
33. Товарознавство, експертиза та безпека текстильної продукції.
34. Килими і килимові вироби.
35. Товарознавство, експертиза та безпека швацьких і трикотажних виробів.
36. Трикотажне полотно.
37. Асортимент одягу за розміром, ростом та повнотою (РРПА).
38. Товарознавство, експертиза та безпека шкірно-взуттєвих та хутряних товарів.
39. Штучні та синтетичні матеріали.

РОЗДІЛ II

1. Торгівля як галузь національної економіки, вид економічної та підприємницької діяльності.
2. Основні види та форми торгівлі. Класифікація видів та форм торгівлі.
3. Міжнародна та зовнішня торгівля.
4. Оптова торгівля та посередництво.
5. Біржова торгівля як важливий інститут ринкової економіки.

6. Роздрібна торгівля, економічна природа, місце у сфері обігу та у системі каналів розподілу.
7. Типи та види суб'єктів господарювання в торгівлі: підприємства.
8. Зовнішнє середовище функціонування суб'єктів підприємництва у торгівлі. Торгівля як елемент ринкової інфраструктури.
9. Ринок як середовище функціонування суб'єктів підприємницької діяльності та ринкові механізми її регулювання. Особливості конкуренції та конкурентної поведінки суб'єктів підприємництва у сфері торгівлі.
10. Державне регулювання торговельної діяльності.
11. Внутрішнє середовище суб'єктів підприємництва у торгівлі.
12. Необхідність та зміст процесу управління торговельним підприємством. Управління функціонуванням і розвитком підприємства.
13. Роздрібний товарооборот як макроекономічний показник та результативний показник діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.
14. Оптовий товарооборот: сутність, види, склад. Організація руху товарів.
15. Товарні ресурси: сутність та значення. Товарне забезпечення товарообороту, фактори, що на нього впливають. Закупівельна політика та організація закупівельної діяльності торговельних підприємств.
16. Товарні запаси: сутність, значення та види. Управління товарними запасами в торговельних підприємствах.
17. Кадровий потенціал торговельного підприємства, його характеристика. Особливості та принципи організації праці торговельних робітників.
18. Матеріальне стимулювання праці персоналу підприємств торгівлі (принципи, системи й форми). Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати.
19. Принципи та методи управління персоналом. Кадрова політика підприємства. Система планування праці на підприємствах торгівлі.
20. Майновий потенціал торговельного підприємства: поняття та склад. Класифікація майнових цінностей торговельного підприємства.
21. Активи підприємства, їх основні риси. Особливості формування активів суб'єктів підприємницької діяльності у торгівлі.
22. Фінансування підприємницької діяльності в торгівлі. Капітал та фінансові ресурси.
23. Фінансовий стан суб'єктів підприємницької діяльності. Кризові явища у фінансовому стані підприємства. Основні ознаки банкрутства.
24. Витрати підприємств торгівлі.

25. Сутність та види доходів підприємств торгівлі. Торговельні надбавки. Шляхи підвищення доходів підприємств.

26. Особливості ціноутворення в торговельних підприємствах. Цінова політика підприємств та фактори, що на неї впливають.

27. Прибуток підприємств торгівлі, джерела формування та напрями використання.

28. Конкурентоспроможність товару та послуг. Методи оцінки та підвищення в підприємствах торгівлі. Товарна інноваційна діяльність.

29. Конкурентоспроможність підприємств торгівлі: сутність та система оцінки. Основи управління конкурентоспроможністю торговельних підприємств.

30. Ефективність діяльності торговельного підприємства. Методи, моделі та система показників оцінки, шляхи підвищення.

31. Розвиток як об'єктивна умова довгострокового існування торговельного підприємства. Інвестиції: сутність, види, ефективність та методи її оцінки. Інноваційний розвиток підприємств торгівлі: сутність та основні напрями.

32. Техніко-економічне та фінансове обґрунтування бізнес-проектів. Проектування устрою та технологічного планування торговельного підприємства.

33. Маркетинг у торговельній діяльності. Управління продажами.

34. Суб'єкти торговельної діяльності на фондових та валютних ринках.

35. Життєвий цикл торговельного підприємства. Типи та основні етапи антикризового управління.

36. Економічна безпека та небезпека торговельних підприємств. Стратегія формування належного рівня економічної безпеки підприємства.

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

I. Тестові завдання.

1. Оберіть номер правильної відповіді:

1. У відповідності до якої теорії метою підприємництва є забезпечення стійкого розвитку?

а) неокласична;

г) теорія підприємництва;

б) біхевіористська;

д) теорія корпорації;

в) інституціональна;

е) еволюційна;

ж) мережева.

2. Яка з теорій розглядає підприємництво з позицій ресурсно-технологічного підходу, та основною метою визначає максимізацію доходу (прибутку)?

- а) неокласична;
- б) біхевіористська;
- в) інституціональна;
- г) теорія підприємництва;
- д) теорія корпорації;
- е) еволюційна;
- ж) мережева.

3. Визначте основні функції управління підприємництвом відповідно до їх сутності:

Функції управління	Сутність
1. Планування 2. Організація 3. Мотивація 4. Контроль	а) управлінська діяльність, спрямована на розподіл робіт між окремими виконавцями та їх групами, встановлення взаємозв'язків між ними та узгодження їх діяльності з метою досягнення цілей підприємства; б) управлінська діяльність, спрямована на забезпечення досягнення цілей підприємства шляхом постійного спостереження за його діяльністю та усунення відхилень, що при цьому виникають; в) процес впливу на людину шляхом створення умов, які дозволяють їй відчувати, що вона може задовольнити свої потреби такою поведінкою, яка забезпечить досягнення цілей організації; г) визначення цілей діяльності підприємства (прогнозування) та виборі способів (шляхів) їх досягнення.

4. До організаційних структур управління традиційного типу відносяться:

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) регіональна;
- г) матрична;
- д) змішана;
- е) лінійно-штабна.

5. Підприємництво пов'язане з обміном, розподілом і споживанням товарів через торгові установи та біржі називається комерційним:

- а) так, твердження вірне;
- б) ні, твердження не верне.

6. Відповідальність учасників акціонерного товариства характеризується як:

- а) повна;
- б) обмежена;
- в) додаткова.

7. Чистий прибуток підприємництва - це...

- а) прибуток до оподаткування після вирахування податків;
- б) прибуток від звичайної діяльності після вирахування податків;
- в) дохід від реалізації продукції після вирахування непрямих податків;
- г) прибуток від операційної діяльності після вирахування податків.

8. Підприємництво – це...**9. Показники продуктивності праці характеризують:**

- а) рух трудових ресурсів підприємства;
- б) міру кількості затраченої праці;
- в) ефективність трудових витрат;
- г) плинність трудових ресурсів підприємства.

10. Неявні (імпліцитні) витрати - це...

- а) безпосередні грошові виплати;
- б) втрачена вигода, яка не набуває форми фактичних грошових виплат;
- в) фактичні втрати, які може понести підприємство, неотримуючі при цьому компенсації у вигляді доходу.

11. До показників ефективності використання основних засобів підприємства належать:

- а) коефіцієнт оновлення основних засобів;
- б) фондомісткість;
- в) коефіцієнт змінності роботи устаткування;
- г) коефіцієнт використання праці.

12. Учасники товариства з додатковою відповідальністю відповідають за борги товариства

- а) у межах належних їм внесків;
- б) солідарна відповідальність усім майном у розмірі, кратному внеску;
- в) у межах належних їм внесків і майном;
- г) у межах належних їм акцій.

13. Рентабельність власного капіталу визначається як...

- а) відношення валового прибутку до власного капіталу;
- б) відношення чистого прибутку до власного капіталу;
- в) відношення операційного прибутку до власного капіталу;
- г) відношення прибутку (до сплати процентів по кредитах) до власного капіталу.

14. Приватне підприємництво в Україні - це підприємство, засноване на...

- а) виключно особистій праці фізичної особи та його власності;
- б) власності та праці громадян - членів однієї сім'ї;
- в) власності окремого громадянина з правом найму робочої сили.

15. Процес дисконтування - це:

- а) процес визначення внутрішньої ставки доходності;
- б) процес визначення теперішньої вартості майбутніх грошових надходжень;
- в) процес нарощування вартості грошей у часі;
- г) процес визначення ефективності капіталовкладень.

16. Назвіть основні групи факторів, що мають прямий вплив на підприємництво:

а) «контактні аудиторії»;	е) техніко-технологічні;	й) економічні;
б) міжнародні;	ж) конкуренти;	к) демографічні;
в) постачальники;	з) партнери;	л) споживачі;
г) соціально-культурні;	і) виробники товарів-м)	географічно-екологічні.
д) політико-інституційні;	замінників;	

17. У чому полягає процес планування підприємницької діяльності?

18. До якого виду підприємницької діяльності відносяться банки та фондові біржі:

- а) виробничого підприємництва;
- б) консультативного підприємництва;
- в) фінансового підприємництва;
- г) комерційного підприємництва.

19. Тимчасові статутні об'єднання промислового та банківського капіталу. Це ...

- а) корпорації;
- б) концерни;
- в) консорціуми;
- г) асоціації.

20. Економічний ефект в загальному розумінні визначається як:

- а) співвідношення витрат та результатів діяльності;
- б) співвідношення результатів та витрат діяльності;
- в) різницю між результатом та витратами діяльності;
- г) різницю між витратами та результатом діяльності.

II. Практичні завдання.

Завдання 1 (діагностичне). Оптове підприємство уклало договір постачання товарів з магазинами № 1 і № 2, де зазначено, що борошно постачатиметься централізовано рівними партіями кожної декади місяця. Розрахуйте коефіцієнт рівномірності постачання борошна до магазину, визначте, який магазин краще обслуговується оптовим підприємством, і запропонуйте шляхи забезпечення своєчасного завезення борошна до магазинів. Вихідні дані подано у табл.

Таблиця – Обсяги поставки товарів до магазинів

Дата місяця	Магазин		Дата місяця	Магазин	
	№ 1	№ 2		№ 1	№ 2
1			16		
2			17		70
3		40	18	60	
4			19	30	70
5	30		20		
6			21		
7			22		
8			23		
9	50		24		80
10		80	25	40	
11			26	60	
12	20		27		
13			28		
14			29	70	80
15			30		
Разом				360	420

Оцінку ступеня рівномірності поставок можна отримати з допомогою коефіцієнта нерівномірності поставок, який розраховується за формулою середнього лінійного відхилення.

Завдання 2 (діагностичне). Придбано портфель облігацій трьох видів: А, Б і В. Визначити доходність цього портфеля для його власника. У таблиці наведено дані про облігації, що входять до портфеля, і умови їх придбання.

Вид облігації	Кількість n_j	Номінальна вартість N_j , грн	Термін погашення t_j , роки	Купонний доход g_j , %	Число виплат на рік	Ціна придбання Q_j , грн
А	20	200	5	10	2	180
Б	30	100	6	6	1	90
В	10	100	3	8	1	100

Завдання 3 (евристичне). Розрахувати роздрібний товарооборот магазину за звітний період на основі наступних даних:

- за квитанціями інкасації виручки і наступної звірки з комерційним банком надійшло на розрахунковий рахунок магазину – 2120 тис. грн.;
- витрачено магазином на виплату заробітної платні – 56 тис. грн.;
- на дрібні витрати з виручки торговельного підприємства витрачено – 2,4 тис. грн.; реалізовано товарів безготівковим рахунком дрібним оптом – 105 тис. грн.;
- продано товарів населенню в кредит на загальну суму – 200 тис. грн., у т.ч. гроші, що внесені до каси магазину – 40 тис. грн.;
- реалізовано за межами даного регіону (підтверджено грошовими документами комерційного банку регіону – міста реалізації товару) – 37 тис. грн

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Максимальна кількість балів – 100 балів. 20 тестових завдань оцінюються у 40 балів (одна правильна відповідь – 2 бали), 3 практичні завдання оцінюються у 60 балів (одне правильно вирішене завдання – 20 балів). Підсумкова оцінка вступного випробування визначається за 200-бальною шкалою та за шкалою ECTS.

При оцінці знань за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань. Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей на усі запитання.

Оцінка за шкалою 100-200 бальною системою	Характеристика відповіді
165-200	Вступник: - досконало володіє теоретичним навчальним матеріалом для ґрунтовної відповіді на поставлені питання; - глибоко і повно оволодів понятійним апаратом, вільно та аргументовано висловлює власні думки; - демонструє культуру спеціальної мови і використовує сучасну технологічну термінологію, цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповідь на поставлені запитання; - творчо використовує знання для розв'язання практичних завдань.
135-164	Вступник:

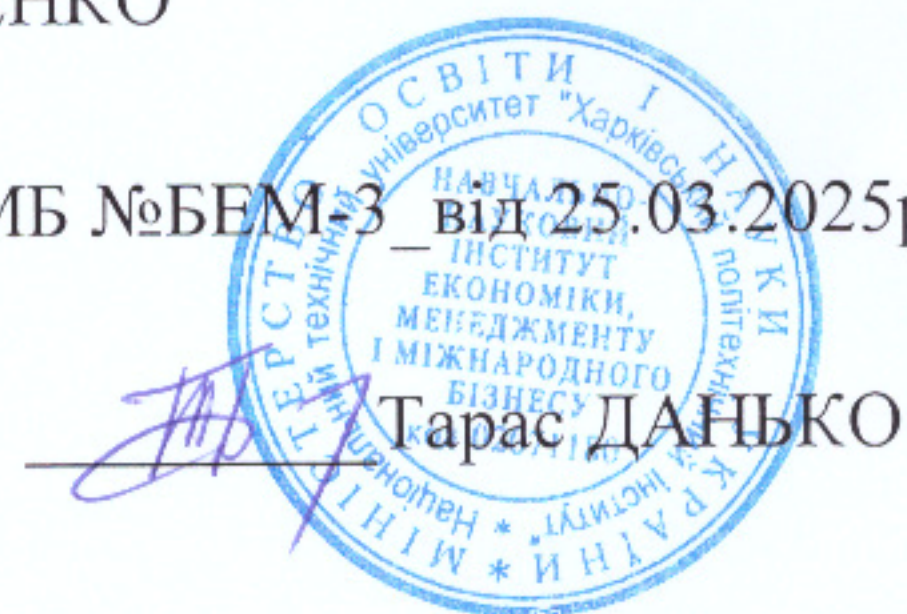
	- володіє теоретичним навчальним матеріалом для відповіді на поставлені питання; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій; наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень; - грамотно викладає відповідь, але зміст і форма відповіді мають окремі неточності, припускає 2-3 непринципові помилки, які вміє виправити, добираючи при цьому аргументи для підтвердження певних дій.
100-134	Вступник: - частково володіє навчальним матеріалом, здатний логічно відтворити значну його частину; - виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але викладає його неповно, непослідовно, припускається неточностей у визначеннях понять, у застосуванні знань для вирішення практичних задач, не вміє доказово обґрунтувати свої думки; - завдання виконує, але припускає методологічні помилки.
«Незадовільно»	Вступник: - має розрізнені безсистемні знання; - володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його безладно, уривчастими реченнями; - припускає помилки у визначенні термінів, які приводять до викривлення їх змісту; - припускає принципові помилки при вирішенні практичних завдань; - не відповідає (або дає неповні, неправильні відповіді) на основні та додаткові питання.

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі і логістики
протокол № 10 від 20.03.2025

Завідувач кафедри підприємництва,
торгівлі і логістики Машин Марина МАЩЕНКО

Затверджено на засіданні інституту ННІ ЕММБ №БЕМ-3 від 25.03.2025р.

Директор ННІ ЕММБ

Тарас ДАНЬКО

Гарант ОНП за спеціальністю
D7Торгівля

Олена Олена СЕРГІЄНКО

Завідувач аспірантури НТУ «ХП»

Віктор Віктор ШАЙДА

зас. Відповідальний секретар Центральної
приймальної комісії НТУ «ХП»

Сергій Сергій ВИРІВЕДЬ
Сергій ПЕТРОВ